

ТДУ 930.85

ТКБ 63.3(5 Т)-75.723

**НАҚШИ ДАВЛАТҲОИ УЗВИ СОЗМОНИ
ҲАМКОРИИ ШАНХАЙ ДАР МУБОРИЗА
БА МУҚОБИЛИ ТЕРРОРИЗМ**

*Назаров Алимардон Абдумансурович, унвонҷӯи
кафедраи муносибатҳои байналхалқии ДДҲБСТ
(Тоҷикистон, Хучанд)*

**РОЛЬ ГОСУДАРСТВ-ЧЛЕНОВ
ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ
СОТРУДНИЧЕСТВА В БОРЬБЕ ПРОТИВ
ТЕРРОРИЗМА**

*Назаров Алимардон Абдумансурович,
соискатель кафедры международных
отношений ТГУПБП (Таджикистан,
Худжанд)*

**ROLE OF MEMBER STATES OF SHANGHAI
ORGANIZATION COOPERATION IN
COMBAT WITH TERRORISM**

*Nazarov Alimardon Abdumansurovich, applicant of
the department of international relations under
TSULBP (Tajikistan, Khujand),
E-mail: nazarov.alimardon9999@mail.ru*

Вожаҳои калидӣ: Созмони ҳамкории Шанхай (СҲШ), Сохтори минтақавии зиддитеррористӣ (СМЗТ), терроризми байналмилалӣ, сепаратизм, экстремизм, бехатарии минтақавӣ

Мақола ба таҳлили таҳдидҳое, ки аз ҷониби ташилотҳои террористӣ ба давлатҳои аъзои СҲШ вучуд дорад, баҳшида шудааст. Сабабҳои асосии пайдоиши ташилотҳои террористӣ ва мубориза бо онҳо дар қаламрави СҲШ таҳқиқ мегардад. Дар мақола асосан фаъолияти ташилотҳои террористӣ ба монанди Ҳаракати исломии Ўзбекистон, Ҳаракати исломии Туркистон, Ҳизб-ут-таҳрир ал-Исломи, Акрамия ва дигар ташилотҳои терроризми байналмилалӣ ва инчунин фаъолияти онҳо дар истифодаи шабакаи интернет барои ҷалби ҷавонон баҳогузори мегардад. Нақши СҲШ бар мубориза бо ташилотҳои террористӣ таҳлил гардид. Тазаққур меравад, ки айни замон СҲШ фаъолияти табиии рушди худро дар соҳаи амнияти байналмилалӣ неш гирифт, ки ин кафили сулҳу субот, оромӣ на фақат дар минтақа, балки дар ҷаҳон ба ҳисоб меравад.

Ключивые слова: Шанхайская организация сотрудничества (ШОС), Региональная антитеррористическая структура (РАТС), международный терроризм, сепаратизм, экстремизм, региональная безопасность

В статье анализируются угрозы, исходящие от террористических организаций для государств-членов ШОС. Также исследованы основные причины возникновения террористических организаций и борьба с ними на пространстве ШОС. В статье в основном оценивается деятельность террористических организаций, таких как Исламское движение Узбекистана, Исламское движение Туркестана, Хизб ут-Тахрир аль-Ислами, Акрамия, и других международных террористических группировок, а также использование ими Интернета для привлечения молодежи. Определяется роль ШОС в борьбе с этими террористическими организациями, которая развернула свою деятельность в области международной безопасности и является гарантом мира, стабильности не только в регионе, но и во всем мире.

Key-words: Shanghai Organization Cooperation (ShOC), regional anti-terrorist structure (RATS), international terrorism, separatism, extremism, regional security

In his article the author analyzes the threats posed by terrorist organizations to ShOC member states. As well as, the principal reasons for terrorist organizations emergence and in combat with them in ShOC space are canvassed. Properly, the author assesses terrorist organizations activities, such as the Islamic Movement of Uzbekistan, Islamic Movement of Turkestan, Hizb ut-Tahrir al-Islami, Akramiya and other international terrorist organizations and their usage of the Internet to attract young people as well. The role of the SCO in the fight against these terrorist organizations has been analyzed again, and now the SCO has naturally launched its activities in the field of international security, which is the guarantor of peace and stability not only in the region, but throughout the world. The author of the article determines the role of ShOC in in combat with the relevant terrorist organizations, which has developed its activities in the field of international security and is considered to be as a guarantor of peace and stability, not only in the region, but throughout the world either.

Ҳодисаҳои солҳои охир равшан нишон медиҳанд, ки терроризм, экстремизм ва сепаратизм - қувваҳои ба ном «сегонаи бадӣ» - ба зухуроти даҳшатноки замони мо мубадал гардида, ба яке аз таҳдидҳои асосии ҳаёти одамони муосир табдил ёфтаанд. Зеро солҳои охир тақрибан 200000 нафар одамон аз дасти террористон ҳалок гардида, мутассифона шумораи онҳо рӯз аз рӯз меафзояд.

Хусусиятҳои фарқкунандаи терроризми замони муосир ин пеш аз ҳама: ҷаҳонишавӣ, касбсозӣ, эътимод ба идеологияи экстремистӣ, истифодаи васеи аслиҳа ва технологияҳои муосир, қатли намоишӣ ва генотсид, истифодаи васоити ахбори омма ва интернет ва дигар ҳолатҳои ба ин монанд, ки терроризм ва экстремизмро падидаи хатарноки воқеияти муосир мегардонад. Имрӯз, шумораи афзоюндаи коршиносон ва муҳаққиқон терроризми байналмилалиро як намуди нави муноқишаи глобалӣ меҳисобанд, ки бори аввал дар миёнаи солҳои 1970-ум муҳокима шуда буд.

Терроризми байналмилалӣ бо сабаби он, ки он ба тартиботи ҳуқуқи байналмилалӣ ва муносибатҳои байнидавлатӣ таҳдид мекунад, хавфи махсус дорад. Ҳама гуна амали терроризми байналмилалӣ ба манфиатҳои як қатор давлат таъсир мерасонад ва барои пешгирии чунин амалҳо ҳамкориҳои васеи байнидавлатӣ зарур аст.

Бо ин мақсад Созмони ҳамкориҳои Шанхай (СХШ) ба фаъолият шурӯъ кард ва Оинномаи СХШ санади таъсисдиҳандаи ин иттиҳодия, муборизаи муштарак алайҳи терроризм, сепаратизм ва экстремизмро дар ҳама зухуроти худ ҳамчун яке аз вазифаҳои калидии ин созмон муайян кардааст [2,с.17]. Инчунин СХШ ягона ташкилоти байналмилалӣ мебошад, ки Осӣи Марказиро бо Хитой ва Русия муттаҳид месозад [9,с.24]. Солҳои охир мо шохиди муттаҳидгардии Ҳиндустон ва Покистон ба СХШ гардидем, ки ин муттаҳидгардии давлатҳои роҳҳои навро дар мубориза бо терроризм, сепаратизм ва экстремизм мекушояд. Афзалиятҳои ин иттиҳодия инчунин мубориза бар зидди гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир, яроқ, лавозимоти ҷангӣ ва маводи тарканда, маводи ядрӣ ва радиоактивӣ, ҷинояткориҳои муташаккилонаи фаромарзӣ, ҳамкорӣ дар соҳаи амнияти байналмилалӣ иттилоотӣ, таҳкими амнияти сарҳад ва мубориза бо муҳочирати ғайриқонуниро дар бар мегирад.

Дар шароити муосир, рушди устувор комилан аз таъминоти беҳатари кишварҳо вобастагии калон дорад. Бо пайдоиши давлатҳои нави мустақил дар минтақаи Осӣи Марказӣ низоми нави муоширати байнидавлатӣ оғоз ёфт. Зарурати таъҷилии ҳалли як қатор масъалаҳои мураккаби иҷтимоӣ сиёсиро бо шароити нав изҳор кард, ки воридшавии ташкилотҳои радикалӣ ба минтақа, паҳн ва тақвияти нуфузи онҳо дар заминаи институтҳои заифи давлатӣ шиддат ёфт. Яке аз ҳадафҳои асосии муколама ва ҳамкориҳои кишварҳои ҳамсоя ин дар минтақа фароҳам овардани шароити мусоид барои таъмини беҳатари ва муҳити ором буд [1, с. 42].

Қадами аввалин дар ташаккули низоми минтақавии амният созишномаҳои мебошад, ки дар доираи «Панҷгонаи Шанхай» баста шудааст, ки минбаъд ҳамчун СХШ барои таъмини беҳатарӣ дар минтақа фаъолиятро ба роҳ мондааст.

Аз ҷониби коршиносони хориҷӣ ду ҳолати паҳншавӣ ва инкишофи ҷиноятҳои террористӣ, яъне дохилӣ ва берунӣ муайян гардидааст. Ҳолати аввал сатҳи баланди камбизоатӣ, бекорӣ ва бетартибҳои иҷтимоӣ ва паст будани сатҳи саводнокии аҳоли, нобаробарии назарраси иҷтимоӣ ва ғайра мебошад. Ҳолати дуввум ин пеш аз ҳама мавқеи геополитикии минтақаҳои СХШ мебошад, ки бо чунин минтақаҳои ноустувор аниқтараш хатарнок ҳоҳ ноҳоҳ пайваста ҳастанд, аз он ҷумла бо, Афғонистон, Қазқоз, Вилояти Худмухтори Синсзяни Хитой ва ғ.

Нисбати зиёд гардидани аъзоёни ташкилотҳои террористи аз ҳисоби камбизоатӣ, бекорӣ ва дигар ҳолатҳои номбурда шояд нуқтаи назари коршиносони хориҷӣ дуруст бошад, аммо мо бо ин фикр бо пуррагӣ рози шуда наметавонем, зеро камбизоатӣ, бекорӣ ва дигар ҳолатҳо асос шуда наметавонанд, ки террорист гардида худро тарконанд ё гурӯҳи одамонро ҳалок намоянд. Ҳоло дар ҷомеаи мо ва умуман дар тамоми ҷаҳон терроризми Исломӣ бо ҳар гуна номҳо хеле паҳн гардидааст ва ҷавонон новобаста аз вазъи иҷтимоӣ иқтисодии худ шомили ин ташкилотҳои террористӣ гардида истодаанд.

Мутаассифона, террористони Исломӣ дар дохили давлатҳои аъзои СХШ низ зиёд гардида истодаанд, ки ин ҳолат бояд бо кӯшиши Созмон ҳалӣ худро ёбад. Ба ин мисолҳои зиёд овардан мумкин, аз ҷумла Ҳаракати Исломии Ўзбекистон аз ҷониби Чумъа Намангонӣ ва Тохир Юлдошев соли 1996 дар заминаи якҷанд ҳизбҳо ва ҳаракатҳои сиёсии манъшуда бо мақсади ташкили давлати Исломӣ дар водии Фарғона кӯшиш намудааст. Инчунин ин ҳаракат дар ҷанги шаҳрвандии Тоҷикистон дар паҳлуи муҳолифин фаълоне ширкат варзидааст. Баъдтар ба як қатор амалҳои террористи дар қаламрави Ўзбекистон асос гузоштааст, ки ба ин мисол шуда метавонад воқеаи 2 феввали соли 1999 дар Тошканд ба амал омада.

Соли 2001 ҳаракати дар боло номбурда номашро бо номи «Ҳаракати Исломии Туркистон» (ҲИТ) иваз намуд ва ин ҳаракат сарчашмаашро аз гурӯҳҳои террористии Алқоида ва Толибон гирифтааст.

Дар солҳои охир маълумот оиди ҷалби ҷавонон ба сафҳои ҲИТ дастрас гардидааст ва сафи нав асосан аз қатори муҳоҷирони ўзбек дар Федератсияи Русия ҷалб гардида истодаанд [4]. Бо маълумоти коршинос-мутахассисони Донишгоҳи таҳқиқоти байналмилалӣ МГИМО, Вазорати қорҳои хориҷии Русия, ҲИТ бо сурати тез сафи худро дар ҳудуди Қирғизистон низ зиёд карда истодааст. Ногуфта намонд, ки соли 2013 мақомоти Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Қирғизистон чанд нафар азоёни гурӯҳи террористиро дастгир намуданд, ки онҳо нақшаи гузаронидани як қатор амалҳои террористиро дар вақти баргузори Саммити СҲШ дар шаҳри Бишкек ва Ош доштанд. Террористон дар Сурия тайёр гардида, барои амалҳои террористиро иҷро намудан фиристода шуда буданд. Мушкилии калон дар он аст, ки ташкилотҳои террористӣ ҷавонро ҷалб намуда, барои содир намудани амалҳои террористи тайёр мекунанд ва ба давлати худ мефиристонанд. Тайёри асосан дар Сурия гузаронида мешавад, аз ҷама хатарнок дар он, ки дар Федератсияи Русия низ ҷавононе, ки ба муҳоҷирати меҳнати рафтаанд, ба сафҳои дастаҳои террористӣ ҷалб намуда барои содир намудани ҷинояти террористӣ ё экстремистӣ тайёр мекунанд ва ҷавонони тайёргардида боз ба давлати худ баргашта иҷроиши вазифаро аз роҳбарияти ташкилоти террористӣ интизор мешаванд.

Дигар дастаи террористии хатарнок дар дохили давлатҳои аъзои СҲШ ин Ҳизб-ут-Таҳрир ал-Исломи (Ҳизби Наҳзати Исломи) - як созмони байналмилалӣ мазҳабӣ ва сиёсӣ, ки соли 1953 таъсис дода шудааст ва мақсади онро дорад, ки ҳукуматҳои ғайриисломиро аз байн бурда, мусулмонро ба ҳаёти пешина, воқеи, тарзи исломӣ баргардонад [3,с.131]. Ҳизб-ут-Таҳрир дар Русия аз соли 2003, дар Қазоқистон барои экстремизм аз соли 2005, инчунин дар Тоҷикистон ва Ўзбекистон ҳамчун созмони террористӣ эътироф карда шудааст. Ҳизб-ут-Таҳрир солҳои охир қорҳои зиёдро ба амал бароварда, ба худ аъзоҳои навро ҷалб намудааст. Инчунин аз маълумотҳои мавҷуда дар солҳои охир ин гурӯҳ қорҳои худро дар давлатҳои Ўзбекистон, Қазоқистон ва Қирғизистон хуб ба роҳ мондааст, ки аъзоёни он қариб ба 20000 нафар расидааст. Аз ҷама минтақаи хатарнок дар инкишофи гурӯҳи террористӣ ин вилоятҳои Ош ва Ҷалолободи Қирғизистон мебошад. Ногуфта намонд, ки аъзоёни гурӯҳи террористии Ҳизб-ут-Таҳрир дар Федератсияи Русия низ кам нестанд, ҳамасола дар шаҳрҳои калони Русия ба мисоли Санкт-Петербург, Челябинск, Қрим ва дигар шаҳрҳо аъзоёни ин даста дастгир мегарданд.

Солҳои 90-уми асри ХХ роҳбари гурӯҳи террористии Ҳизб-ут-Таҳрир Акрам Юлдошев дар Ўзбекистон гурӯҳи экстремистиро бо номи «Акрамия» ташкил мекунанд. Акрамия идеологияи худро бо номи «Роҳ ба имони ҳақиқӣ» муарифӣ менамояд. Мақсади асосии ин дастаи экстремистӣ сарнагун намудани ҳукумати амалкунандаи Ўзбекистон ва ташкил намудани давлати Исломи дар Ўзбекистон буд. Ин гурӯҳи экстремистӣ якҷанд амалҳои ҷиноиро дар Ўзбекистон ба души худ гирифтааст, инчунин шӯрише, ки дар шаҳри Андиҷон моҳи май соли 2005 бо хунрезии зиёд гузаронида шудааст.

Аз рӯи баъзе маълумотҳо, гурӯҳи акрамистон аз қатори муҳоҷирони Осиёи Марказӣ таи чанд сол аст, ки дар Русия фаъолият дорад. Аз ҷумла, дар сайти «Антитеррор» дар соли 2014 кайд карда шуд: «Дар назари аввал, фаъолияти акрамистон дар Русия набояд боиси нигаронӣ шавад. Аммо пас аз шӯриши Андиҷон дар бораи ваъдаҳои акрамистон, ки онҳо танҳо «усулҳои ғайри низомии мубориза»-ро истифода мекунанд боиси нигаронист. Шӯрише, ки дар Андиҷон гузаронида шуд, хеле хуб ба роҳ монда шуда, қисми аҳоли ба митинги ором баромадаанд, аммо дар рафти митинг иштирокчиҳо номаълум аз кучо соҳиби яроқҳои оташфишон мегарданд. Баъд дар рафти тафтишот маълум мегардад, ки ташкилкунандаҳои митинг ба маблғи 300 ҳазор долларӣ амрикоӣ аз гурӯҳҳои ҷинояткорони Ҷумҳурии Қирғизистон яроқ харидори намуда бо роҳи пинҳонӣ ба мамлақати худ ворид намудаанд.

Оид ба фаъолияти ин ташкилоти экстремистӣ дар Осиёи Марказӣ муборизаи ҷиддӣ оғоз гардидааст, аз ҷумла суди Қирғизистон дар соли 2014 дар асоси мувофиқи якҷояи Кумитаи амнияти миллии ва Прокуратураи генералии ҷумҳурии гурӯҳи исломии «Акрамия»-ро экстремисти эълон кард ва фаъолияти онро дар ҳудуди мамлақат манъ намуд.

Дар байни тарафдорони «Акрамия» соҳибкорон бисёранд, зеро идеологияи он ба даст овардани сарватро истисно намекунад. Айтмамат Тентибоев дар мақолаи худ бо номи «Акрамистон Бишкекро аз худ карда истодаанд» навиштааст, ки новобаста аз эътирофи Акрамия, ки дар Қирғизистон ғайриқонунӣ аст, дар минтақаҳои ҷанубӣ намоёндагонии ин мазҳаб фаъолиятро вусъат медиҳанд ва аъзоҳояшро аз ҳисоби ҷавонони Ўзбекистон зиёд

намуда истодааст. Роҳ барои фаъолияти «Акрамия» курсҳои гуногун мебошанд, аз ҷумла тайёр кардани ҷавонон ба ихтисосҳои корӣ (таъмири мошинҳо, техникаи маишӣ, истеҳсоли маҳсулоти қаннодӣ ва ғ.). Хатмкардагонӣ чунин курсҳо, ки кӯмаки моддӣ мегиранд, тичорати худро боз мекунанд [8].

Дар Тоҷикистон бошад нисбат ба давлатҳои аъзои СҶШ фаъолияти террористӣ солҳои охир коҳиш ёфтааст, аммо ҷалби ҷавонон ба ташкилотҳои террористие, ки дар Сурия ва дигар давлатҳо фаъолият мебаранд, идома дорад. Дар содир намудани ҷинойтҳои террористӣ, экстремистӣ ва ҷалби ҷавонон ба ташкилотҳои террористӣ саҳми собиқ ҳизби сиёсии муҳолифин Ҳизби наҳзати Исломии Тоҷикистон (ҲНИТ) хеле калон аст. Аксарияти амалҳои террористие, ки дар Тоҷикистон содир шудааст ё дар вақти тайёри ба ҷинойти террористӣ ва экстремистӣ дастгир гардидаанд, аъзоёни ин ҳизби сиёсӣ мебошанд.

Ҳукумати Тоҷикистон саривақт дарк намуда, барои қатъ гардидани фаъолияти ин ҳизби сиёсӣ мусоидат кард. Аммо бо як қатъ кардани фаолият кор набояд ба итмом расад, зеро нафароне, ки аъзои ин ҳизб буданд ҳоло ҳам барои давлати Тоҷикистон ва халқи он хатари калон дорад. Тоҷикистон нисбати экстремистон ва террористон дигар набояд принсипи инсондӯстиро истифода намояд. Ҳоло ҳам саривақт аст, ки Тоҷикистон собиқ аъзои ҲНИТ-ро экстремист эълон карда, нисбати ҷинойтҳои экстремистӣ ва террористие, ки солҳои 1991-1997 содир кардаанд ба ҷавобгарӣ кашад, зеро ҳаёти шахс арзиши олий мебошад ва барои оғоз кардани парвандаи ҷинойтӣ нисбат ба ҷинойтҳои бар зидди шахсият мӯҳлат пешбинӣ нашудааст. Мисоли ин дар давлатҳои Аврупо барои ҷинойтҳои солҳои 1941-1945 асри XX содир гардида, садҳо парвандаи ҷинойтӣ оғоз гардидааст ва аксарияти парвандаҳо пас аз 50-55 соли хотимаи ҷанг оғоз гардидаанд.

Ба гуфтаи Е. Сисоев, безаргардонии фаъолияти экстремистӣ-террористии ҲНИТ ба коҳиши ҷалби шахрвандони Тоҷикистон мусоидат кард [6, с. 6].

Дигар минтақаи хавфнок, ин ноҳияи худмухтори Уйғури (Синзян) Хитой мебошад [3, с. 113]. Дар ин минтақа миллатҳои гуногун ба монанди: уйғур, қазок, қирғиз, ўзбек, муғул, тоҷик, тотор, даур, рус ва дигар миллатҳо хеле зиёданд. Қисми аҳолии ин минтақа дар қашшоқӣ зиндагӣ дорад ва байни аҳолии доимо нофаҳмии зиёд мавҷуданд, сабаби асоси маҳалчигӣ, миллатгарой, гуногунии динҳо, бар замми ин ҳар гуна гурӯҳҳои хурд-хурди ҷинойткорон фаъолият мебаранд, ки ин ҳолат ташкилотҳои террористиро дар ҳомӯшӣ ва бетараф истодан намонанд.

Дар тӯли фаъолияти худ СҶШ якҷанд ҳуччатҳоро дар мубориза бар зидди терроризм, экстремизм ва сепаратизм қабул кардааст. Барои дар амал тадбиқ намудани ҳуччатҳо ва созишномаҳо барои мубориза бо ҷинойтҳои махсусан вазнин зарур буд, ки мақомоти махсус ташкил гардад ва соли 2002 барои ташкили мақомоти нав бо номи Сохтори минтақавии зиддтеррористӣ (СМЗТ) бо саҳми аъзоҳои СҶШ қадамҳои аввалин гузошта шуд ва ин ташкилот 17-уми июни соли 2004 расман кушода шудааст [7, с.9-10].

Ногуфта намонд, ки саҳми СМЗТ СҶШ дар пешгирии ҷинойтҳои террористӣ, экстремистӣ ва сепаратистӣ дар Тоҷикистон ва дигар давлатҳои аъзо кам нест. СМЗТ мақомоти доимамалкунандаи СҶШ мебошад, ки барои мусоидат ва ҳамохангӣ байни мақомоти салоҳиятдори давлатҳои аъзои созмон дар мубориза бо терроризм, сепаратизм ва экстремизм, ки дар Конвенсияи Шанхай оид ба мубориза бар зидди терроризм, сепаратизм ва экстремизм аз 15 июни соли 2001 пешбинӣ шудааст, фаъолият менамояд [1, с.48]. Айни замон роҳбарии ин сохторро намоёндаи Тоҷикистон Чумъахон Ғиёсов аз 1 январи соли 2019 ба ўҳда дорад. Созмон дар фаъолияти худ ба бисёр дастовардҳо дар таъмини бехатарӣ ноил гардидааст.

Дар солҳои охир истифодаи васеи технологияҳои муосири иттилоотӣ аз ҷумла шабакаи интернет аз ҷониби ташкилотҳои террористӣ ва экстремистӣ ба роҳ монда шудааст. Дар ин ҳусус густариши ҳамкориҳои кишварҳои узви СҶШ дар соҳаи таъмини амнияти иттилоотӣ ва пешгирии истифодаи технологияҳои иттилоотӣ, ки мақсадҳои харобкунанда доранд, аҳамияти муҳим пайдо кардааст [10, с.139-140]. Ҳуччати калидии СҶШ дар ин соҳа Созишномаи ҳамкорӣ дар соҳаи амнияти байналмилалии иттилоотӣ мебошад, ки рушди механизмҳои мубориза бо кирдорҳои ғайриқонунӣ ва пешгирии идеологияи терроризм, сепаратизм ва экстремизм дар интернет мебошад [5, с.69].

Бо ин мақсад, яъне барои манъ кардани истифодаи интернет дар ташвиқи идеологияи терроризм, сепаратизм ва экстремизм корҳои зиёд ба роҳ монда шудааст, аз ҷумла: зиёда аз 2300 сайти экстремистӣ ва террористӣ муайян карда шудаанд; тақрибан 45000 маводи видеой, аудий, фотоэлектронӣ ва ҳаргуна адабиёти хусусияти даъват ба сафи гурӯҳҳои террористӣ ва экстремистӣ дарёфт ва безаргар гардонидани шуд; парвандаҳои ҷинойтӣ ва маъмурий нисбат ба гунаҳкорон оғоз гардида, нафарони гунаҳкор ба ҷавобгарӣ кашида шудаанд.

Соли 2015 аввалин машқҳои муштаракӣ зиддитеррористии мақомоти салоҳиятдори давлатҳои аъзои СҲШ оид ба муқовимат ба истифодаи интернет бо мақсадҳои террористӣ, ҷудоихоҳӣ ва экстремистӣ «Сямин-2015» дар Хитой баргузор гардид. Дар ҷараёни машқҳо ҷораҳои амалӣ оид ба ҳамкорӣ ва ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти салоҳиятдори давлатҳои аъзои СҲШ дар ин соҳа таҳия карда шуданд [7, с.14].

Бояд қайд намуд, ки машқҳои муштаракӣ зиддитеррористӣ на танҳо дар доираи ҷинойтҳои дар интернет содиршаванда, ба монанди даъват ба ташкилотҳои террористӣ, инчунин барои дар амал пешгири кардани ҷинойтҳои террористӣ аз соли 2002 то ҳол давом дорад. Машқҳои то соли 2007 гузаронида шуда, «Ҳамкорӣ» ном доштанд ва бо иштироки ҳайати маҳдуди қувваҳои мусаллаҳи давлатҳои аъзои СҲШ баргузор шуданд. Аз соли 2007 бошад дар мубориза бар зидди терроризм, сепаратизм ва экстремизм дар доираи СҲШ машқҳои муштаракӣ зиддитеррористии қувваҳои мусаллаҳи давлатҳои аъзои Созмон бо номи «Миссияи сулҳ» дар ҳар ду сол як маротиба гузаронида шуда истодааст.

Машқҳои «Миссияи сулҳ» миқёси васеъ ва ҳамаҷонибаро дар бар мегирад, ки дар пойгоҳҳои таълимӣ-ҳарбӣ, ки дар минтақаҳои дурдасти кӯҳистон, минтақаҳои ноҳамвор, биёбон ва минтақаҳои шаҳрӣ дар қаламрави як қатор давлати аъзои СҲШ ҷойгиранд, гузаронида мешаванд. Дар ин ҷорабиниҳо ҳазорон контурҳои воҳидҳои махсуси зиддитеррористии қувваҳои мусаллаҳи давлатҳои аъзои СҲШ иштирок мекунанд. Дар машқҳо нерӯҳои хушкигард, гурӯҳҳои ҳавоӣ, қисмҳои эҳтиётӣ ва дигар ҷузъу томҳои ҷангӣ бо ҳавопаймо, нақлиёти мучаҳҳаз, ҷарҳболҳо, танкҳои навҳои гуногун, мошинҳои ҷангии пйёда, мошинҳои зирхпӯш ва дигар силоҳҳо иштирок мекунанд.

Дар охир бояд қайд намуд, ки давлатҳои аъзо бо гурӯҳҳои террористӣ, сепаратистӣ ва экстремистӣ мубориза бурда, барои пешгирии онҳо талош меварзад. СҲШ барои ба роҳ мондани ҳамкорӣ бо ташкилотҳои дахлдори байналмилалӣ ва ташкилотҳои минтақавӣ ҷиҳати муайян ва манъ кардани роҳҳои ҳаракати ҷинойткорон, ки барои иштирок дар муноқишаҳои мусаллаҳона дар қаламрави давлати сеюм машқҳои ҳарбии террористӣ дар ташкилотҳои байналмилалӣ террористӣ гузаштаанд, инчунин муайян намудани шахсоне, ки пас аз таълим ба қаламрави давлатҳои аъзои СҲШ бармегарданд, ки дар муноқишаҳои мусаллаҳона дар ташкилотҳои байналмилалӣ террористӣ ширкат варзидаанд. Инчунин нақши фаъолияти СМЗТ СҲШ дар пешгирии ҷинойткороне, ки бо саҳми собиқ ҳизби сиёсии муҳолифин Ҳизби наҳзати Исломии Тоҷикистон (ҲНИТ) ба ташкилоти террористӣ дохил шудаанд, кам нест.

ПАЙНАВИШТ:

1. Алимов, Р.К. Шанхайская организация сотрудничества: становление, развитие, перспективы/Р.К.Алимов.– М.: Издательство «Весь Мир», 2017. – 336 с.
2. Алимов, Р.К. Шанхайская организация сотрудничества: глобальный профиль в международных отношениях/Р.К. Алимов.–М.: Издательство «Весь Мир», 2018. – 400 с.
3. Васильев, Л.Е. Борьба с терроризмом на пространстве ШОС: монография / Л.Е. Васильев. – М.: ИДВ РАН, 2017. – 216 с.
4. В Узбекистане осудили четверых участников «Исламского движения Туркестана» // Интерфакс. 02.11.2015. Доступ: <http://www.interfax.ru/world/476902>
5. Кашин, В.Б. Перспективы сотрудничества в сфере международной безопасности в рамках Шанхайской организации сотрудничества/В.Б.Кашин// Проблемы обеспечения безопасности на пространстве ШОС. - М.: Весь мир, 2017. - С. 66–73.
6. РАТС ШОС открыта для сотрудничества ради консолидации усилий в борьбе с терроризмом // Народная газета.- № 51 (20125).-6 декабря 2017.
7. Сысоев, Е.С. РАТС ШОС. Опыт строительства региональной международной организации // Проблемы обеспечения безопасности на пространстве ШОС/Е.С.Сысоев.-М.: Весь мир, 2017. - С. 8–18.
8. Тентибаев, А. «Акрамисты» осваивают Бишкек/А.Тентибаев//ЦентрАзия. 29.04.2014. Доступ: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1398789600>
9. Холикназаров, Х. Таджикистан – ШОС: стабильность и процветание. Научно-публицистическое издание/Х.Холикназаров.–Душанбе:ЦСИ при Президенте РТ, 2013.– 248 с.
- 10.Шанхайская организация сотрудничества в сообщениях ТАСС / Под ред. Р.К. Алимова и С.В. Михайлова. - М.: Издательство «Весь Мир», 2018. – 272 с.

REFERENCES:

1. Alimov, R.K. Shanghai Organization Cooperation: Formation, Development, Prospects / R.K. Alimov. - Moscow: Throughout the World, 2017. - 336 p.
2. Alimov, R.K. Shanghai Organization Cooperation: a Global Profile in International Relations / R.K. Alimov. - M.: Throughout the World, 2018. - 400 p.
3. Vasylyev, L.Ye. In Combat with Terrorism in ShOC Space: monograph / L.E. Vasylyev. - Moscow: IDV RAN, 2017. - 216 p.
4. Four Participants of “Islamic Movement of Turkestan” Were Convicted in Uzbekistan // Interfax. 02.11.2015. Regime of availability: <http://www.interfax.ru/world/476902>
5. Kashin, V.B. Prospects for Cooperation in the Field of International Security within the Frameworks of Shanghai Organization Cooperation / V.B. Kashin // Problems Beset with Ensuring Security in ShOC Space. - M.: Throughout the World, 2017. - P. 66-73.
6. The ShOC RATS Is Open for Cooperation Targeted at Consolidation of Efforts in Combat with Terrorism // The People's Newspaper, No.- 51 (20125).-December 6, 2017.
7. Sysoev, ye.S. The ShOC RATS. An Experience of Building a Regional International Organization // Problems Beset with Ensuring Security in ShOC Space / Ye.S Sysoev. - M.: Throughout the World, 2017. - P. 8-18.
8. Tentibayev, A. “Akramists” Are Mastering Bishkek / A.Tentibayev // Central Asia. 04/29/2014. Regime of availability: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1398789600>
9. Kholiknazarov, Kh. Tajikistan - ShOC: Stability and Prosperity. Scientifico-Publicistic Edition / Kh. Kholiknazarov. – Dushanbe: Agency on Statistics under the Auspices of the President of Tajikistan Republic, 2013. – 248 p.
10. Shanghai Organization Cooperation in TASS Reports / under the editorship of R.K. Alimov and S.V. Mikhailova. - - M.: Throughout the World, 2018. - 272 p.